

purpose, the content of the category «responsibility» was considered in various fields. It was clarified the principle of responsibility in the management of a modern company. There are determined the essence of team activity and collective responsibility, and the relation between them. Based on these facts, collective responsibility was proposed. It was assumed that future managers have positive relation towards the concept of collective responsibility. On the basis of the empirical research, the real attitude of managers was clarified toward the ideas of the concept of collective responsibility and its implementation in practice. The results showed that managers in the vast majority don't perceive and seek to avoid collective responsibility. There are given the recommendations for adjusting the thinking of future managers, which will help to increase the efficiency of their further management activities. The provided recommendations include ways to improve the learning process in preparing future managers for teamwork. It is also proposed to introduce changes in the organizational culture of the company, which are aimed at forming a culture of accepting collective responsibility as an integral part of team work.

Keywords: management, managers, team work, individual decision-making, group decision-making, responsibility, collective responsibility.

Стаття надійшла до редакції 01.04.2018

УДК 330.161

Смесова Вікторія Леонідівна *

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ «ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ»

Анотація. У статті проведено семантичний аналіз категорії «економічні інтереси» на основі еволюційного, системного і міждисциплінарного підходів. Здійснено науковий аналіз визначень категорії «економічні інтереси», які були запропоновані представниками вітчизняної економічної думки. Розкрито їх зміст, стрижневі принципи і характеристики. Обґрунтовано слабкі місця логіки побудови і розкриття визначень зазначеної категорії. Запропоновано авторське трактування економічних інтересів, яке розкриває їх сутність, зміст і практичне значення та враховує вказані недоліки.

Ключові слова: економічні інтереси, інтерес, економічна поведінка, потреби, мотиви, стимули.

Вступ. Сучасний економічний розвиток тісно пов'язаний з процесами формування і реалізації економічних інтересів суб'єктами на всіх площинах національної економіки як основи і рушійної сили його висхідної динаміки. У свою

---

* Смесова Вікторія Леонідівна — канд. екон. наук, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки, ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет», м. Дніпро smesova_vl@ukr.net

чергу, будь-які диспропорції економічного розвитку лінійно позначаються на їх економічних прагненнях, устремліннях, економічних діях та економічних/соціальних результатах. Діалектична єдність економічного розвитку та економічних інтересів не викликає сумніву. Все більшою мірою відчувається детермінізм економічних перетворень та механізму економіко-поведінкових реакцій суб'єктів, взаємопереплетіння економічних і соціальних цінностей, зв'язок розвитку ноосферної цивілізації з потребами, інтересами та інтеракціями людини як безпосереднього учасника економічних дій. Посилення тенденцій глобалізації, мережовості, інформатизації світового господарства також позначаються на економічних прагненнях та економічних очікуваннях нано- і мікрорівня. З урахуванням зазначених економічних імперативів важливим і актуальним є уточнення визначення категорії «економічні інтереси», яка в умовах сьогодення отримує новий економічний і соціальний зміст та будується на основі еволюційного, системного та міждисциплінарного підходів. Зазначена категорія була предметом ґрунтовного наукового аналізу у зарубіжній і радянській економічній школі, але чітко визначеного трактування економічних інтересів не існує досі. Сучасні дослідники Бабина О.Є., Лозова Ю.П., Новікова Н.Л., Скворцов А.Ю., Тонких О.Г., Філіпченко А.М., Чернецова Н.С. робили спроби визначення їх сутності, змісту, характерних рис [1;2], аналізували вплив економічних інтересів на національну і міжнародну конкурентоспроможність [3;4], досліджували їх класифікацію та складові їх системи [5;6].

Постановка задачі. Однак запропоновані визначення економічних інтересів не завжди були влучними та усесторонніми, однобічно розкривали ті чи інші їх аспекти. Відповідно потребують обґрунтування переваги і слабкі місця наявних трактувань категорії «економічні інтереси», з'ясування їх стрижневих принципів побудови і характеристик, формулювання власного визначення економічних інтересів як предмету дослідження, що і є **метою** даної статті.

Результати. Обґрунтування змістовних характеристик економічних інтересів, визначення зазначеного поняття як категорії економічної науки спирається на діалектичне і комплементарне поєднання в єдине ціле значень утворюваних його понять — «інтерес», «економічні інтереси», «формування і реалізація економічних інтересів», що зумовлює епістеміологічні засади і складність конструкту досліджуваної категорії (див. рис. 1).

Першоосновою зазначеного генетичного ланцюга є поняття «інтерес», яке може бути охарактеризоване як багатозначне, багатогранне, складнозмістовне і міждисциплінарне. Багатозначність в розумінні інтересу простежується вже у словникових та енциклопедичних визначеннях. Наприклад, у тлумачному словнику Ожегова С.І. інтерес (від лат. Inter esse — «бути всередині») трактується в абсолютно різних значеннях як особлива увага, бажання дійти до істини, зацікавленість чимось і, крім того, як потреба та вигода [7, с. 204]. Брокгауз Ф.А. та Ефрон І.А. також дають декілька визначень даного поняття: у широкому значенні — це участь, яку приймає людина/факт в якійсь події, зумовлена «властивістю факту», устремлінням людини; і відповідно вузьке трактування — це вигода/користь окремої особи/сукупності осіб у співвідношенні до вигоди і користі інших [8].

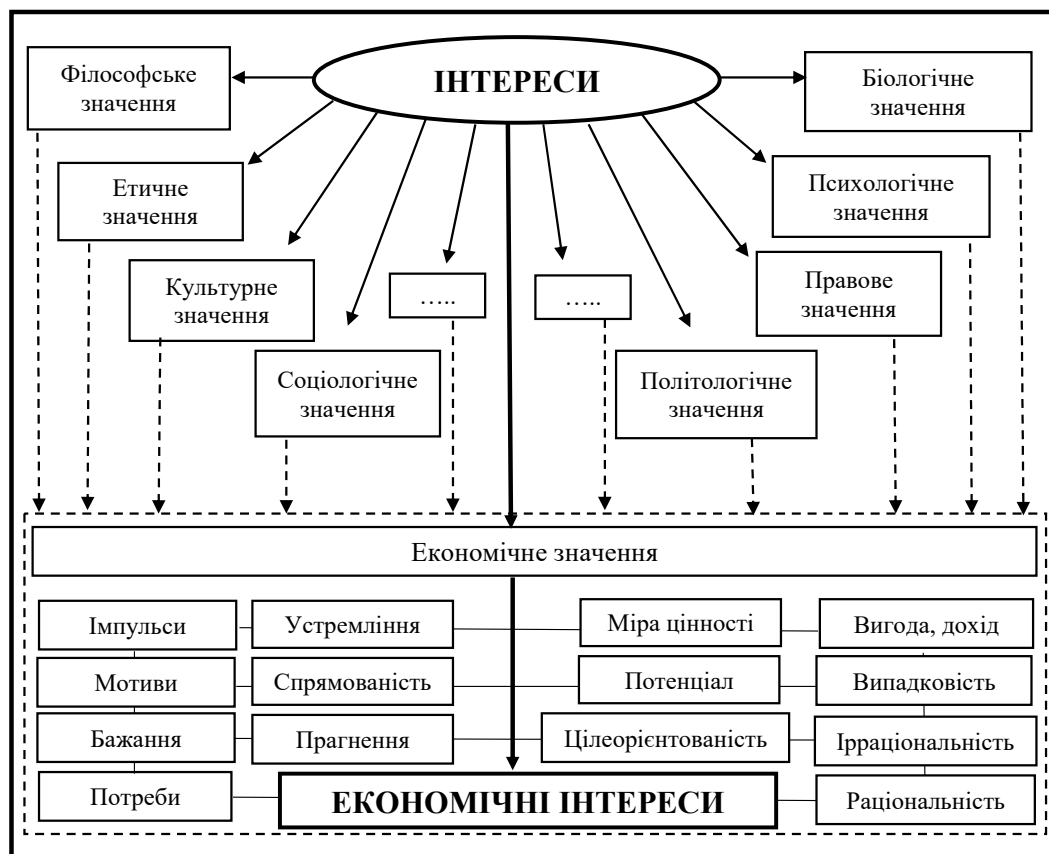

Рис. 1 Семантичний алгоритм побудови категорії «економічні інтереси»*

*Розроблено автором

Інтерес є метадисциплінарною субстанцією. І сьогодні у науковому просторі сформувалося філософське, політичне, правове, соціологічне, політологічне, біологічне, етичне, психологічне і, звичайно ж, економічне значення даного поняття (див. рис. 1).

Якщо розглядати категорію «інтерес» відповідно до дисциплінарної семантики, то в узагальненому вигляді можна представити дане поняття у:

– філософському значенні — як відношення, спрямованість (зі знаком «+»/»-) активності і діяльності людини в напрямі вибору певних установок (норм, інститутів), важелів і механізмів задоволення її потреб [9, с. 246];

– політичному значенні — як усвідомлені потреби політичних акторів, що відповідають їх становищу у суспільстві, спрямовані на досягнення/збереження політичної влади та реалізуються на основі здійснення їх волі через політичні відносини [10, с. 290].

– правовому значенні — як майнові і немайнові права суб'єкта на певну власність, права на її захист, відшкодування збитків, отримання товарів відповідної якості тощо;

– соціологічному значенні — як спрямованість дій людини у соціумі щодо задоволення своїх потреб, спонукання, мотив і причина зазначеної діяльності [11, с. 147];

– біологічному значенні — як спрямованість уваги та форма вияву пізнавальних потреб людиною;

– етичному значенні — як об'єктивний мотив діяльності людини/соціуму, формування якого відбувається через усвідомлення потреби, обґрунтування механізму їх задоволення («умов і засобів»); вияв пізнавальних потреб людини через емоції; мотивація [12, с. 197].

– психологічному значенні — як «форма прояву пізнавальної потреби», вектор спрямування індивідууму до усвідомленого розуміння, сприйняття цілей своєї діяльності та віддзеркалення буття [13].

Поняття «інтерес» в економічному значенні узагальнило та упорядкувало різні виміри та аспекти його наукового аналізу, вибрало в себе усі вищезазначені сутнісні риси — від філософської і психологічної спрямованості людини до вибору — до захисту юридичних прав економічним суб'єктом в процесі здійснення підприємницької діяльності. І одночасно економічний зміст інтересу як прагнення суб'єктів до отримання економічної вигоди, матеріальних цінностей червоною ниттю проходить через інші дисципліни, що відображає міждисциплінарність зазначеного поняття, взаємопереплетіння і симбіоз економіки з різними галузями науки, сферами і видами діяльності.

У зв'язку з цим, слід погодитися з Канапухіним П.А, Хаустовим Ю.І, що інтерес є «загальносоціологічною категорією-системою», наріжним каменем якої є економічний інтерес [5, с. 12].

Багато робіт зарубіжних і вітчизняних вчених-економістів були присвячені з'ясуванню сутності і змісту економічних інтересів, про що свідчить проведений нами аналіз становлення та розвитку їх теорії і методології. Дослідження економічних інтересів проводилися скрізь призму онтології і гносеології, спорідненості з потребами, очікуваннями і стимулами, детермінізму з суспільним виробництвом, економічним зростанням та отриманням економічної вигоди, мотивації економічної діяльності та економічної поведінки, структури та ієрархії, механізмів стимулювання і координації, подолання протиріч і конфліктів, об'єктивного і суб'єктивного характеру тощо.

Відповідно, на думку Ковальчука С.С., в результаті зазначеного наукового дискурсу було сформовано теоретико-пізнавальний, теоретико-прагматичний, управлінсько-мотиваційний, мотиваційно-поведінковий, системно-трансформаційний, структурно-функціональний напрями в дослідженні економічних інтересів [14, с. 10].

У сучасній економічній науці розроблено значну кількість визначень сутності економічних інтересів, основні з яких згруповано у табл. 1.

Таблиця 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИЗНАЧЕНЬ КАТЕГОРІЇ «ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ»*

Визначення	Суть і зміст визначення	Стрижневі принципи і характеристики
Економічні інтереси — це <i>причина</i> і водночас <i>умова взаємодії та саморозвитку</i> економічних суб'єктів [14, с.10; 15, с. 65]	Причина, умова, взаємодія, саморозвиток	Причинно-наслідковий зв'язок, принцип розвитку
Економічні інтереси — усвідомлене <i>прагнення</i> суб'єктів господарювання до задоволення економічних потреб, що є об'єктивним спонукальним мотивом їхньої господарської діяльності [16, с.48; 1, с.70]	Прагнення, свідомість, потреби, мотив	Мотиваційно-поведінковий принцип
Економічні інтереси — усвідомлені економічні <i>потреби</i> окремих людей, колективів, соціальних верств і класів, об'єктивні спонукальні <i>мотиви</i> їх економічної діяльності, зумовлені розвитком їх потреб, місцем у системі суспільного поділу праці, еволюцію <i>відносин економічної власності</i> та управління нею [17, с. 475]	Потреби, мотиви, відносини власності, розвиток	Мотиваційно-поведінковий принцип, управлінський принцип
Економічні інтереси — це найважливіший <i>засіб економічного суб'єкта</i> , що складається в <i>цільовій спрямованості</i> економічної діяльності на підвищення ступеня задоволення властивих йому <i>потреб</i> за рахунок ефективного застосування <i>ресурсів</i> , які знаходяться в його розпорядженні [2, с. 177; 3, с. 55]	Засіб і ціль, спрямованість, потреби	Причинно-наслідковий зв'язок, принцип всезагального зв'язку і взаємодії
Економічні інтереси — це <i>спонукальний мотив</i> діяльності людей, який сполучує <i>потреби</i> зі способом їх задоволення — з <i>виробництвом</i> [19, с. 28]	Мотив, потреби, виробництво	Мотиваційно-поведінковий принцип
Економічний інтерес — це реальний, зумовлений <i>економічними відносинами</i> та принципом <i>економічної вигоди</i> <i>мотив і стимул</i> соціальних дій людей щодо задоволення <i>потреб</i> [20, с. 50; 3, с. 76]	Економічні відносини, вигода, мотив, стимул	Результативний принцип, принцип всезагального зв'язку і взаємодії
Економічні інтереси — динамічна <i>система економічних відносин</i> , обумовлених відносинами <i>власності</i> щодо задоволення матеріальних та духовних <i>потреб</i> суб'єкта, групи, суспільства загалом [21]	Економічні відносини, потреби	Системний, принцип всезагального зв'язку і взаємодії
Економічні інтереси — сукупність <i>умов</i> , які з точки зору суб'єктів господарської діяльності найкращим чином сприяють <i>реалізації</i> їх економічних <i>потреб</i> [6, с. 99]	Умови, потреби	Причинно-наслідковий зв'язок
Економічний інтерес — результат інтерналізації (відповідності) зовнішніх <i>можливостей</i> економічної діяльності <i>цілям</i> економічної діяльності, тобто оцінка <i>раціональності або ефективності</i> [22, с. 41]	Можливості і цілі, раціональність, ефективність	Діалектичний принцип потенційного-дійсного
Економічні інтереси — системний <i>елемент (економічного механізму суспільства)</i> , який має залежно від класифікаційних ознак відповідну нішу в структурі <i>економічних відносин</i> [23, с. 121]; обумовлений станом суб'єктів, яким він належить, в системі <i>соціально-економічних відносин</i> [4, с.195]	економічний механізм суспільства, соціально-економічні відносини	Системний принцип, принцип всезагального зв'язку і взаємодії

Закінчення табл. 1

Визначення	Суть і зміст визначення	Стрижневі принципи і характеристики
Економічні інтереси — <i>суб'єктивне</i> вираження <i>об'єктивних</i> потреб людини, їх груп чи інших суб'єктів суспільних відносин, що спонукають їх за умови наявності відповідних стимулів здійснювати практичні дії для досягнення поставленої мети [24, с. 80]	Суб'єктивне і об'єктивне	Єдність об'єктивного і суб'єктивного
Економічні інтереси — узагальнююча <i>форма прояву виробничих відносин</i> і притаманних їм <i>економічних суперечностей</i> [25, с. 35]	Виробничі відносини, суперечності	Системний принцип
Економічні інтереси — це об'єктивна характеристика <i>соціального статусу суб'єкта</i> , яка показує, що йому ... вигідно або невигідно і в якому ступені, які дії в даній системі <i>суспільно-економічних відносин</i> /її зміні сприяють збереженню (зміцненню) зазначеного статусу, а які — ні, в якій мірі [5, с. 14]	Соціальний статус суб'єкта	Принцип прагматизму

*Розроблено автором

Проведений нами аналіз наведених у табл. 1 визначень дозволив сформулювати основні поняття, які вчені вкладають в суть і зміст економічних інтересів, стрижневі принципи і характеристики, від яких слід відштовхуватися при подальшому науковому дослідженні. Відповідно можна дійти висновку, що на стику з категорією «економічні інтереси» знаходяться такі категорії як «потреби», «мотиви», «стимули», «прагнення», «економічні відносини», «економічна діяльність», «економічна вигода» тощо.

Таким чином, узагальнюючи, можемо зазначити, що певна частина сучасних визначень категорії «економічні інтереси» (табл. 1) є односторонніми, сконцентрованими на їх певній рисі, властивості, стороні [14;15].

Друга група визначень навпаки містить тільки загальні признаки і віддалене уявлення щодо економічних інтересів [22;25;21], уособлює їх із спорідненими і суміжними поняттями [3;17;19-21], тому характеризується абстрактністю, узагальненістю, неконкретністю.

У частині визначень розкривається суть і не розкривається зміст економічних інтересів або відбувається отождествлення суті і змісту економічних інтересів [14;15;25;19]. З іншого боку, частина визначень не містить результату, тобто прикладного аспекту наданого визначення [14;19;15;22;23;4].

Виходячи з отриманих нами висновків щодо співвідношення і підпорядкованості суміжних з економічними інтересами категорій, а також з основних постулатів конструювання категоріального апарату, можемо сформулювати авторське бачення зазначеної категорії. Суть економічних інтересів проявляється в аттракції (внутрішньому тяжінні) і одночасній внутрішній спрямованості суб'єкта до отримання економічних і соціальних благ; зміст — у тих діях, зв'язках, відносинах, механізмах, які в єдності з суттю упорядковують субстанцію економічних інтересів; результат — у зміні стану та результатів економічної діяльності, економічної поведінки суб'єктів, можливостей їх розвитку і самовідтворення внаслідок сатисфакції/диссатисфакції потреби.

Таким чином, вважаємо, що *економічні інтереси є соціально-економічною аттракцією і спрямованістю суб'єкта щодо задоволення потреб в економічних і соціальних благах, зміст яких розкривається через його економічні прагнення та економічні інтеракції (дії, зв'язки, відносини) на основі механізму економічного вибору, що призводить до зміни вихідного економічного/соціального стану суб'єкта, його економічних результатів, самоудосконалення і саморозвитку.*

Висновки. Аналіз наукових поглядів щодо визначення категорії «економічні інтереси» дозволив зробити висновки, що у трактуваннях багатьох авторів наявні слабкі місця. Йдеться про ототожнення сутності і змісту зазначеної категорії, підміну поняття «економічні інтереси» іншими — суміжними, спорідненими, близькими за семантикою. Крім того, значне коло економістів-теоретиків не вважає за доцільне обґрунтовувати у своїх визначеннях прикладні та функціонально-результативні аспекти їх застосування. Зважаючи на вказані положення, автором було надане власне визначення економічних інтересів, в якому на відміну від інших, було зроблено спробу урахувати зазначені недоліки та надати даній категорії більш точний зміст. Наступним кроком є визначення відповідності і співвідношень економічних інтересів з такими категоріями як «потреби», «економічні прагнення», «економічні дії», «економічні результати», що і повинно стати перспективами подальших наукових розвідок.

Література

- 1 Скворцов А.Ю. Генезис характеристики экономических интересов / А.Ю. Скворцов // Вестник Костромского государственного университета им. Н.А. Некрасова. — 2013. — Вып. № 3. — Т. 19. — С. 68-70.
- 2 Чернецова Н.С. Экономическая природа и эволюция системы экономических интересов : дис. ... д-ра экон. наук : 08.00.01 / Н.С. Чернецова: М., 2003. — 411 с.
- 3 Бабина О.Є. Економічні інтереси в системі ринкових відносин / О.Є. Бабина, Ю.П. Лозова // Водний транспорт. — 2013. — Вип. 1. — С. 75-79.
- 4 Тонких О.Г. Вплив економічних інтересів на реалізацію міжнародної конкурентоспроможності / О.Г. Тонких // Культура народов Причерноморья. — 2010. — № 196, Т. 1. — С. 195-198.
- 5 Канапухин П.А. Система экономических интересов и их роль в мотивационном механизме / П.А. Канапухин, Ю.И. Хаустов // Вестник ВГУ, с. «Экономика и управление». — 2004. — №2. — С. 11-21.
- 6 Филипченко А.М. Экономические интересы: природа, сущность, классификация / А.М. Филипченко, Н.А. Денисова // Вестник Екатеринбургского института. — 2015. — №4(32). — С. 95-100
- 7 Ожегов С.И. Словарь русского языка: около 57 000 слов / Под ред. Н.Ю. Шведовой. — 20-е изд., испр. — М. : Русский язык , 1988. — 750 с.
- 8 Энциклопедический словарь: в 86 т. [Электронный ресурс] / Репр. воспр. изд. «Энциклопедический словарь Ф. А. Брокгауза и И. А. Ефрона». — СПб.: Фирма «ПОЛРАДИС», АО «Иван Фёдоров», 1993-2003. — Режим доступа: <http://www.vehi.net/brokgauz/>
- 9 Філософський енциклопедичний словник : енциклопедія [Електронний ресурс] / голов. ред. В.І. Шинкарук. — Київ : Абрис, 2002. — 742 с. — Режим доступа: http://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskyi_entsyklopedychnyi_slovyk.pdf

- 10 Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін. — К. : НАДУ, 2010. — 820 с.
- 11 Кравченко С.А. Социологический энциклопедический русско-английский словарь: более 10000 единиц [Электронный ресурс] / С.А. Кравченко. — М.: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство «Аст»: ООО «Транзиткнига», 2004. — 511 с. — Режим доступа: http://socioline.ru/files/5/39/kravchenko_s._a._sociologicheskii_enciklopedicheskii_russko-angliiskii_slovar_bole_10_000_edinic_-2004.pdf
- 12 Тофтул М.Г. Сучасний словник з етики : словник [Електронний ресурс]. — Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. — 416 с. — Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/11783/1/%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BAa-1.pdf>
- 13 Большая психологическая энциклопедия [Электронный ресурс] / Н. Дубенюк. — М.: ЭКСМО 2007. — Режим доступа: http://slovarionline.ru/bolshaya_psihologicheskaya_entsiklopediya/page/interes.2190/
- 14 Ковальчук С.С. Формування і реалізація національних економічних інтересів у транзитивній економіці : автореф. дисерт. д-ра. екон. наук. — Київ. — 2006. — 26 с.
- 15 Мельник Л.М. Економічна теорія — політекономічний аспект: навч. посіб / Л.М. Мельник, П.М. Макаренко. — К.: Кондор, 2008. — 524 с.
- 16 Базилевич В.Д. Економічна теорія: політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. — К.: Знання-Прес, 2007. — 719 с.
- 17 Економічна енциклопедія: у 3-х т. / Ред. С.В. Мочерний та ін. — К.: Видавничий центр «Академія», 2000-2003. — 864 с.
- 18 Лукьянова А.А. Взаимосвязь устойчивого развития экономической системы и экономических интересов / А.А. Лукьянова // Известия ПГПУ. — 2008. — №7(11). — С. 54-57.
- 19 Михайлов А.М. Реализация экономических интересов участников внешнеэкономической деятельности с использованием маркетинговых исследований / А.М. Михайлов, Т.А. Андреева // Вестник Самарского государственного экономического университета. — 2014. — №4. — С. 26-30
- 20 Політична економія: навчальний посібник / К.Т. Кривенко, В.С. Савчук, О.О. Беляєв та ін. — К.: КНЕУ, 2001. — 508 с.
- 21 Діденко О.М. Теоретичне дослідження науково-методичних підходів до дослідження сутності поняття «економічний інтерес» [Електронний ресурс] / О.М. Діденко // Науковий вісник «Демократичне самоврядування». — 2013. — Вип. 12. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2013_12_33
- 22 Щербаков И.В. Экономический интерес в мотивационном образовании экономической деятельности / И.В. Щербаков // Вопросы экономики и права. — 2012. — №10. — С. 39-42.
- 23 Коломиец Л.Г. К вопросу о сущности и природе экономических интересов / Л.Г. Коломиец // Экономические науки. — 2008. — №2(39). — С. 118-121.
- 24 Антошкіна Л.І. Вища освіта в системі суспільних інтересів: монографія / Л.І. Антошкіна. — Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. — 284 с.
- 25 Новікова Н.Л. Системне дослідження гносеології економічних інтересів / Н.Л. Новікова // Бізнесінформ. — 2012. — № 11. — С. 33-35.

References

- 1 Skvortsov, A.Yu. «Genezis harakteristiki ekonomicheskikh interesov». *Vestnik Kostromskogo gosudarstvennogo universiteta im. N.A. Nekrasova*. 2013. V 3. T. 19.: 68-70.

- 2 Chernetsova, N.S. *Ekonomicheskaya priroda i evolyutsiya sistemy ekonomicheskikh interesov* : dis. ... d-ra ekon. nauk. M.. 2003.
- 3 Babina, O.E., Lozova, Yu.P. «Ekonomichni interesi v sistemi rinkovih vidnosin». *Vodniy transport*. 2013. 1: 75-79.
- 4 Tonkih, O.G. «Vpliv ekonomichnih interesiv na realizatsiyu mizhnarodnoyi konkurentospromozhnosti». *Kultura narodov Prichernomorya*. 2010. 196, T. 1: 195-198.
- 5 Kanapuhin, P.A., Haustov, Yu.I. «Sistema ekonomicheskikh interesov i ih rol v motivatsionnom mehanizme». *Vestnik VGU*, s. «Ekonomika i upravlenie». 2004. 2: 11-21.
- 6 Filipchenko, A.M. Denisova, N.A. «Ekonomicheskie interesyi: priroda, suschnost, klassifikatsiya». *Vestnik Ekaterininskogo instituta*. 2015. 4(32): 95-100.
- 7 Ozhegov, S.I., Shvedovoy N.Yu., red. *Slovar russkogo yazyika: okolo 57 000 slov*. 20-e izd., ispr. M.: Russkiy yazyik. 1988.
- 8 Entsiklopedicheskiy slovar. 86 t. Repr. vospr. izd. «Entsiklopedicheskiy slovar F. A. Brokgauza i I. A. Efrona». SPb.: Firma «POLRADIS», AOOT «Ivan FYodorov». 1993-2003. <http://www.vehi.net/brokgauz/>
- 9 Shynkaruk, V.I., holov. red. *Filosofskiy entsyklopedychnyi slovnyk : entsyklopediia*. Kyiv : Abrys. 2002. http://shron1.chtyvo.org.ua/Shynkaruk_Volodymyr/Filosofskiy_entsyklopedychnyi_slovnyk.pdf
- 10 Surmin, Yu.P., Bakumenko, V.D., Mykhnenko, A.M., uklad. ta in. *Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnoho upravlinnia*. K. : NADU. 2010.
- 11 Kravchenko, S.A. *Sotsiologicheskii entsiklopedicheskiy russko-angliyskiy slovar: bolee 10000 edinit.* M.: OOO «Izdatelstvo Astrel»: OOO «Izdatelstvo «Ast»: OOO «Tranzitkniga». 2004. http://socioline.ru/files/5/39/kravchenko_s._a._-sociologicheskii_entsiklopedicheskii_russko-angliiskii_slovar_bolee_10_000_edinic_-2004.pdf
- 12 Toftul, M.H. *Suchasnyi slovnyk z etyky : slovnyk*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka. 2014. <http://eprints.zu.edu.ua/11783/1/%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BAa-1.pdf>
- 13 Dubenyuk, N. *Bolshaya psihologicheskaya entsiklopediya*. M. Eksmo. 2007. http://slovarionline.ru/bolshaya_psihologicheskaya_entsiklopediya/page/interes.2190/
- 14 Kovalchuk, S.S. *Formuvannia i realizatsiia natsionalnykh ekonomichnykh interesiv u tranzytyvni ekonomitsi*: avtoref. dys. Kyiv. 2006.
- 15 Melnyk, L.M., Makarenko, P.M. *Ekonomichna teoriia — politekonomichni aspekt: navch. posib*. K.: Kondor, 2008.
- 16 Bazylevych, V.D., red. *Ekonomichna teoriia: politekonomiia: pidruchnyk*. K.: Znannia-Pres, 2007.
- 17 Mochernyi, S.V., red. *Ekonomichna entsyklopediia*. 3 t. K.: Vydavnychiy tsentr «Akademiia». 2000-2003.
- 18 Lukyanova, A.A. «Vzaimosvyaz ustoychivogo razvitiya ekonomicheskoy sistemy i ekonomicheskikh interesov». *Izvestiya PGPU*. 2008. 7(11): 54-57
- 19 Mihaylov, A.M. Andreeva, T.A. «Realizatsiya ekonomicheskikh interesov uchastnikov vneshneekonomicheskoy deyatel'nosti s ispolzovaniem marketingovykh issledovaniy». *Vestnik Samarskogo gosudarstvennogo ekonomicheskogo universiteta*. 2014. 4(114): 26-30
- 20 Krivenko, K.T., Savchuk, V.S., Belyaev, O.O. *Politichna ekonomiya: navchalnyi posibnik*. K.: KNEU, 2001.

- 21 Didenko, O.M. «Teoretychne doslidzhennia naukovo-metodychnykh pidkhodiv do doslidzhennia sutnosti poniattia «Ekonomichnyi interes». *Naukovyi visnyk «Demokratychnie samovriaduvannia»*. 2013. 12. http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVr_2013_12_33
- 22 Scherbakov, I.V. «Ekonomicheskii interes v motivatsionnom obrazovanii ekonomicheskoy deyatelnosti». *Voprosy ekonomiki i prava*. 2012. 10.: 39-42.
- 23 Kolomiets, L.G. «K voprosu o suschnosti i prirode ekonomicheskikh interesov». *Ekonomicheskie nauki*. 2008. 2(39): 118-121.
24. Antoshkina, L.I. *Vyshcha osvita v systemi suspilnykh interesiv: monohrafiia*. Donetsk: TOV «Iuho-Vostok, Ltd». 2008.
25. Novikova, N.L. «Systemne doslidzhennia hnoseolohii ekonomichnykh interesiv». *Biznesinform*. 2012. 11: 33-35.

К ВОПРОСУ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КАТЕГОРИИ «ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ИНТЕРЕСЫ»

Смесова В. Л., канд. экон. наук, доцент кафедры
теоретической и прикладной экономики ДВНЗ
«Украинский государственный химико-
технологический университет», г. Днепро

Аннотация. В статье проведен семантический анализ категории «экономические интересы» на основе эволюционного, системного и междисциплинарного подходов. Осуществлен научный анализ определений категории «экономические интересы», которые были предложены представителями отечественной экономической мысли. Раскрыто их содержание, стержневые принципы и характеристики. Обоснованно слабые места логики построения и раскрытия определений указанной категории. Предложено авторское трактование экономических интересов, которое раскрывает их сущность, содержание и практическое значение, а также учитывает указанные недостатки.

Ключевые слова: экономические интересы, интерес, экономическое поведение, потребности, мотивы, стимулы.

TO THE QUESTION OF DEFINING THE CATEGORY «ECONOMIC INTERESTS»

Viktoriia L. Smiesova, PhD, Associate Professor,
Department of Theoretical and Applied Economics
SHEI «Ukrainian State University of Chemical
Technology», Dnipro

Abstract. In the article there is a semantic analysis of the category «economic interests» was made on the basis of evolutionary, systemic and interdisciplinary approaches. Today in the scientific space a philosophical, political, legal, sociological, political, biological, ethical, psychological and, of course, economic significance of this concept has been formed. A scientific

analysis of definitions of the category «economic interests», which were proposed by representatives of domestic economic thought, was done out. The content, core principles and characteristics are revealed. The term «economic interests» is connected with such categories as «needs», «motives», «incentives», «aspiration», «economic relations», «economic activity», «economic benefit». The weak points of the logic of constructing and revealing definitions of the indicated category are justified. Definitions of the concept of «economic interests», which were developed by scientists, are one-sided, concentrated on their specific line, properties, side Proposed author's interpretation of economic interests, which reveals their essence, content and practical significance, and also takes into account these shortcomings.

Keywords: economic interests, interest, economic behavior, needs, motives, incentives.

Стаття надійшла до редакції 28.01.2018

УДК: 659.4

Терентьева Олена Володимирівна*

ОРГАНІЗАЦІЯ КРИЗОВИХ КОМУНІКАЦІЙ В РЕПУТАЦІЙНОМУ МЕНЕДЖМЕНТІ

Анотація. Стаття присвячена проблемі збереження репутації підчас кризи. Цілями дослідження є критичний аналіз і узагальнення представлених в науковій літературі поглядів на те, як правильно організовувати антикризові комунікації задля збереження репутації компанії. В ході обґрунтування етапів процесу організації антикризового репутаційного менеджменту запропоновано структурувати його на: докризову підготовку, безпосередньо кризове реагування та пост-кризовий аналіз. Докризова підготовка є найбільш трудомістким процесом й включає такі підетапи, як: 1) визначення складу антикризової команди; 2) «інвентаризація» комунікативних вмінь і подальша підготовка та навчання членів антикризової команди компанії (з акцентом на підготовці прес-секретаря); 3) створення систем розповсюдження повідомлень і моніторингу їх впливу на ключові стейкхолдерські аудиторії; 4) визначення стейкхолдерів (зацікавлені сторони, цільові аудиторії), з якими необхідно буде комунікувати під час кризової події; 5) розробка заздалегідь ключових повідомлень (перші заяви від керівництва компанії в разі настання кризи). Безпосередньо антикризове реагування включає: розпізнання кризи, адаптації ключових повідомлень та їх поширення, моніторинг реакції стейкхолдерів. Пост-кризовий аналіз включає інвентаризацію зробленого підчас кризи й аналіз з позиції правильності / помилковості та наступне покращення готовності до кризи.

Ключові слова: довіра, стейкхолдери, антикризова команда, попередження кризи, антикризове управління.

* Терентьева Олена Володимирівна — кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки підприємств ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана», alena_rosolova@ukr.net